

De sobte, en acabar la simfonia 101 de Haydn –aquella que és coneguda com *El rellotge*– escolte el vent. Sabia que hi era, perquè durant tot el dia no ha descansat, amb una força inhabitual –a les cinc de la matinada ja m’havia despertat el seu soroll colpejant contra la finestra–. La música, però, m’havia fet oblidar-lo per uns moments. I així, quan volia escoltar la simfonia 94 de Haydn –*La sorpresa*–, he decidit aturar el disc. Escoltar sols el vent, la seua força, com un fuet que assota la vesprada, mentre el llibre que ara llegesc s’esmuny lentament entre les mans, com una anguila feliç. A poc a poc enfosqueix i el blau va fent-se més i més obscur; al fons, sols una línia en el cel: un núvol allargassat talment una signatura senzilla. Escolte el vent, ara interromput pel repic de les campanes d’una església propera. Però no tarden a callar, qui sap si espantades pel seu cant orgullós.

És cert que m’ha estat molt fàcil identificar-me amb el Fuster que comença el seu llibre *L’Albufera de València* constatant la seua poca familiaritat amb un paisatge tan proper a Sueca. De

tota manera –jo soc de Catarroja, un poble netament albuferec–, la meua digressió personal –aquesta coincidència en un involuntari oblit– arriba només fins ací, perquè el que en Fuster és certa llunyania, diguem-ne estètica, d’allò que ell diu «les delícies del paisatge i del pintoresc», per a mi va ser una simple qüestió purament biogràfica, que ara no ve al cas. En realitat, a Fuster li va bé aquella pretesa distància per a elaborar el text de la manera que a ell li interessa: així, el lector descobreix com l'autor entra de seguida en matèria com ja ens té acostumats: com si no volgués, explicant en cada moment allò que li convé, fent les voltes que calga per arribar al seu objectiu, mentre farceix el text d'anècdotes i dades diverses, amé i irònic quan pertoca, amb la justa erudició per no embafar el lector, com si férem un passeig en barca, atents a allò que veiem i a allò que el pescador que condueix la nau vol contar-nos, de la manera que a ell li ve de gust, aconseguint que sempre estem atents a tots i cadascun dels recolzes de la història.

Aquest estil va resultar ser el més adequat per al llibre en qüestió. *L'Albufera de València* fou escrit per a les edicions de la Rosa Vera l'any 1970, i publicat en gran format, amb 17 gravats al burí de Jaume Pla. Es tractava d'un volum de col·leccionista, per als subscriptors, amb només una tirada de 120 exemplars, i on el que destacava a primer colp d'ull era la contemplació d'uns gravats de superba qualitat. Fuster, doncs, va optar en el seu text per defugir un estil preciosista i recargolat que hauria dotat al llibre qui sap si d'una excessiva càrrega «artística». Així, en la seua redacció va sentir-se com peix a l'aigua, i va defugir qualsevol habilitat literària que s'acostés a una retòrica buida: un volum, doncs, netament fusterià, sense cotilles ni prejudicis.

En l'edició de Bromera de 1993 –fins aquesta publicació aquest era un dels llibres més desconeguts de la producció fusteriana– ja no apareixen aquelles il·lustracions, i el text ja no té aquell contrapés artístic inicial que de fet –ara es veu amb nitidesa– no necessitava. Qui sap si tot i la seua prevenció contra el que ell mateix considerà en poesia «paisatgisme sentimental» aquesta «vinculació afectiva» va contribuir a que *L'Albufera de València* fora un llibre dels més personals del nostre autor.

Fa cert temps, en un sopar literari, vaig trobar-me amb Manuel Bellver, l'escriptor i artista plàstic de Sagunt, i vaig aprofitar l'avinentsa per preguntar-li sobre *Nord* (publicat per Pagès editors), aquell llibre seu que va guanyar el premi Parc Taulí de poesia. Un títol, va dir-me, que té a veure amb la seua estima al fred i a l'hivern, a una estètica que naix d'una mirada cap a l'interior i en la seua inclinació per allò que és essencial, espiritual sense cap ombra de déus. Tot i estimar-me jo també aquell esperit i pregona intimitat –als quals sembla que el recolliment produït per les baixes temperatures ens predisposen més–, reconec que el meu món és el sud. Així, sempre tinc al cap *Matèria solar*, aquell llibre d'Eugénio de Andrade que fa anys va traduir Vicent Berenguer en la desapareguda Gregal Llibres, i aquests versos: «este sol é o mar todo / da minha infância». Com també, aquestes paraules de T.S. Eliot: «Llegesc tota la nit i, a l'hivern, me'n vaig cap al sud». I no puc oblidar ara mateix que, referint-se a aquest text, l'escriptor asturià Xuan Bello, explicava en *La neu i altres complements circumstancials*, que Eliot en realitat el que volia dir era que havíem

de fugir de tot allò que no és vertaderament important. Com no desitjar també un sud així, un sud on importe una vida ver-tadera, tolerant i lliure? Un sud vital i culte? També en la llum podem mirar cap a dins.

El temps present i el temps passat
són tots dos potser presents en el temps futur,
i el temps futur contingut en el temps passat.
Si tot temps és eternament present
tot temps és irredimible.
El que podia haver estat és una abstracció
que resta com a possibilitat perpètua
sols en un món d'especulació.

Aquests són uns versos molt famosos en la poesia del segle XX. Pertanyen a T. S. Eliot i corresponen al seu llibre *Quatre quartets* (en traducció d'Àlex Susanna, en la segona versió que va fer-ne), precisament al primer quartet, que es titulava «Burnt Norton», i aquests són els versos que l'obrin. Recur-rents, no he pogut lliurar-me'n, mentre llegia *Cantaments*, el primer llibre d'Ivan Brull, amb el qual va guanyar el 13è. pre-mi de poesia Jaume Bru i Vidal de Sagunt. No he pogut obli-dar-los, perquè a mesura que llegia el llibre no deixaven de fer-se'm presència constant. Potser més evident en la primera part, «Trams de família», però no obstant això, també, com un solatge fondo, apareix en les restants parts del llibre: tant en «Les claus esmolades», com en «Anades, tornades, pèrdues»

com en la part que tanca el llibre: «L'esguard del mussol». Perquè el present i el passat s'entrellacen i es troben en el futur, i l'entelèquia del futur potser ja apareixia en el passat. Així, en «Trams de família» el poeta assumeix les veus de la pròpia família en un intent de recuperar-les. Sap que el futur, que el present que el conforma, té les seues arrels en aquelles veus que avui, de tan lluny, semblen ja quasi perdudes, com a «remors d'una altra veu», que ens diu al primer poema. O com al poema «Noms»: «Com espectres pel cap transiten / les veus de la família. / Es criden per escales, per estius, / per passats polsegosos, per la por, / a la mar, per balcons», i continua una mica més endavant: «m'empenten des de lluny fins on em trobe». I és en aquesta immersió en la pròpia nissaga on es fa palés aquell «món d'especulació» que jo he citat a través d'Eliot. Perquè sí, ens trobem ací, ara mateix, però perfectament podíem no estar. El poeta és qui és ara gràcies a un leprós –cal llegir el poema– i sense ell potser no existiria: «Etic viu, soc qui soc». Sembla una anècdota trivial, però no ho és gens. En aquest aspecte, m'agrada recordar Paul Auster qui en *El quadern roig* ens parlava de l'idioma de l'atzar, l'idioma de la casualitat i les coincidències, l'idioma de les trobades fortuïtes que es converteixen en destí. Perquè també l'atzar té a veure en la nostra precària existència. El temps, ho mirem com ho mirem, és un «bàrbar», com ens diu Ivan Brull, o irredimible, com ens deia Eliot. En aquesta part he de fer esment sobretot d'un poema com «L'àvia», que considere de gran factura, com el ja citat «Noms», o com «1911» un poema on se'ns conta una història d'un ofegament, d'un petit naufragi en l'Albufera. Hi ha una escena –i si dic una escena és perquè em sembla una història ben dramatitzada– en què el pare alça en braços el

fill fora de l'aigua, perquè aquest no s'ofegue; llegiu quin vers tan descriptiu: «Dues mans que semblaven una perxa invertida». Curiosament, hi ha un quadre d'Antonio Muñoz Degrain –que es pot visitar al museu Sant Pius Vè de València– titulat «Amor de mare», que és exactament així: la mare envoltada d'un furiós remolí d'aigua provocat per una riuada, traient cap a fora, amb desesperació, el seu fill, perquè aquest no s'ofegue. És curiós, el poema ens conta que aquell fet va passar el 1911, i el quadre de Muñoz Degrain és del 1912. Em pregunte si va conèixer aquest fet i li inspirà el quadre o fou casualitat, i qui sap si el mateix poeta, Ivan Brull, s'ha inventat aquesta història, i encara l'atzar estreny més fort el llaç. Tot aquest seguit de circumstàncies no fa treure-li valor a l'art: ans, al contrari, l'enriqueix.

En la segona part, aquesta obsessió pel temps també apareix, però ara comença a ramificar-se i a adquirir diversos matisos pel que fa a la impossibilitat i a la pèrdua. El buit, el fracàs, totes aquelles possibilitats que no foren realitat, «tots els detalls que el viure no va veure» (com ens diu al poema «No tot»), i on la memòria és un «tornaveu irresolt» (com ens diu al poema «Memòria»). Què li queda, doncs, al poeta, contra aquesta «brúixola sens nord» sinó la cerca, com se'ns diu clarament al poema «Les claus esmolades» –al meu parer, un dels millors poemes del llibre–, l'intent de salvar la vida, buscant paradoxalment tant allò perdut com allò que podria recuperar-se: «Estàs fet per cercar. Ho saps ben bé». Aquesta és la clau: el poeta com un home en contínua recerca.

I continuant per aquests camins és com el poeta arriba i planteja la part següent del llibre: «Anades, tornades, pèrdues», on tècnicament ens introdueix en allò que podríem qua-

lificar com a sorpresa en els paràmetres de la poesia actual, a través de l'escriptura de cinc sonets d'impecable factura. Ara l'erotisme és present, la victòria i l'amor, la força de la vida que per ser vida és també ferida, i, per això, també de nou hi ha la por a la pèrdua, perquè «un cos / és / com una boira que es dispersa» -un vers esfereïdor que ens parla de la impossibilitat, tot i l'amor, de retenir un cos.

A «L'esguard del mussol», la darrera part del llibre, creix la solitud, arrela el buit, parla el silenci. La paraula és la lluita entre el ser i el no-ser, «un fil de veu a prop del gran silenci», una oscil·lació entre allò que la poesia fa visible i allò que paradoxalment fa invisible, entre la llum i la fosca, entre la presència i l'absència. És aquesta dicotomia lacerant la que fa el poeta, la que defineix els camins per on transitarà el futur poeta. Llegint aquest llibre iniciàtic d'Ivan Brull he recordat una frase – a la qual ja he fet referència alguna que altra vegada– d'Alfonso Canales, un reconegut poeta malagueny que va dir-me en una carta: «sólo en la ausencia habita la poesía». Sí, així és, potser no serà sempre d'aquesta manera, potser aquesta solitud, aquest buit, no hi seran sempre, però això per a un poeta, per a un vertader poeta, tant fa. Perquè el poeta escriu des de l'absència. I és des de l'absència on interpreta la vida. *Cantaments* és així un llibre d'absències, un llibre que li servirà al poeta per a intentar donar ordre a la vida, a reorganitzar, a donar-li sentit a tot allò viscut i a allò no viscut però desitjat viure, a tot el que fou i tot el que no va ser, com si pertanyera a una obra en construcció, com si tot formara part dels seus materials de construcció. I tot des de la privacitat pròpia de la poesia del segle XX i que a hores d'ara encara perdura: perquè com va dir Auden «l'heroi propi de la literatura moderna és la persona

privada». És per això que he trobat que *Cantaments*, tot i ser el primer llibre d'Ivan Brull, és un llibre de maduresa, perquè ha entès que la poesia és fruit de l'absència, que la concisió és essencial per a la veu del poeta, que el vertader naixement del poema no és aquell moment en què un impuls exterior, una experiència, o una necessitat íntima el llancen a escriure com un impuls frenètic, sinó que és després, a través d'aquell treball d'orfebre callat, on reorganitza i interpreta la vida, on cerca la profunditat i la veritat que l'il·lumine. «Després de l'encant, el cant», ens dirà, clarificador, des del principi, Ivan Brull.

«Des de la meua personal lectura, aquest llibre juga amb les cartes marcades. Perquè, d'entrada, uns relats on el tema predominant és el conreu de l'erotisme i el gust pel vi, em té guanyat el cos». Com qui no vol, vaig amollar aquests mots en la tertúlia diària, a l'hora de l'esmorzar, en una plaça major d'una vila qualsevol. «I si a més l'autor es permet traure-hi la Callas cantant *Casta Diva*, ja em direu!». Dit açò, els presents van mirar-me amb cara de commiseració, tot perdonant-me la vida –bé, per a ser sincers, J. va somriure amb sorna, J.M. no em va fer ni cas, T. ni se'n adonà i S. em mirà com si jo no estiguera bé del bolet–. I com no era la primera volta que parlàvem de qüestions culturals, i el tema de la faena millor ni tocar-lo, vaig optar per fer-los cinc cèntims del llibre, en un improvisat club de lectura.

«Mireu, *Vitis vinifera cataloniae* de Vicent Palatsí, és un recull de contes amarats del vi de les nostres terres –del Roselló a l'Alguer, de la Franja al Carxe, tot passant per València–, que regalima per totes bandes com el mateix suc del cos que

impregna la narració, en una conjunció sexual i etílica que al gaudi ens convida. És un cant a la vida, al desig pels vins –els bons–, i pels cossos –els més abellidors–». Crec que vaig convèncer-los de la *bondat* de la seua lectura, perquè almenys vaig arrencar-los la promesa de llegir-lo. I unes hores més tard, per arrodonir-ho, vam beure un Verdil Blanc, mentre contàvem alguna que altra anècdota pujada de to, i el món semblava en-sorrar-se al nostre voltant.

Hi ha llibres que ens arriben en el moment just, autors que desconeixíem i que de sobte, com si sempre hi foren, passen a ser part indestriable de la nostra manera d'entendre la literatura i, en aquest cas, el poema i la seua concepció creativa. He d'admetre que no coneixia l'obra de Ted Kooser, i *L'ocell matiner i altres poemes* (El Gall editor), la primera traducció al català a càrrec de Miquel Àngel Llauger i Jaume Subirana, m'ha descobert un autor a partir d'ara per a mi indispensable. Ted Kooser és un autor nord-americà que va nèixer a Iowa el 1939, que amb el poemari *Delights and Shadows* va guanyar el premi Pulitzer (un llibre que va vendre més de 100.000 exemplars) i que a més a més fou Poet Laureate dels Estats Units entre 2004 i 2006. Autor d'alguns llibres en prosa i tretze de poesia, edita també el projecte «American Life in Poetry», amb més de tres milions de subscriptors, i viu, quasi reclus, en un allunyat lloc de Nebraska. Una apressada biografia literària d'un poeta quasi desconegut per aquestes terres, i que en aquesta antologia se'ns presenta en un petit tast a través de dos llibres seus: el primer que va editar, precisament el ja esmentat *Delights and Shadows*, i *Splitting an Order*, de 2014.